

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod.maks.kods: 40008020804
Nor.konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga
{edoc_reg_date}. Nr. {edoc_reg_nr}
Uz TAP VSS-361

Pārresoru koordinācijas centram

Par konceptuālo ziņojumu "Par valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību pārvaldības politiku, valsts kapitālsabiedrību iedalījumu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības funkciju pakāpenisku centralizāciju"

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) nesaskaņo konceptuālo ziņojumu "Par valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību pārvaldības politiku, valsts kapitālsabiedrību iedalījumu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības funkciju pakāpenisku centralizāciju", jo tas

- 1) pēc būtības neveicinās OECD vadlīnijās iekļauto labas pārvaldības principu ieviešanu valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībās;
- 2) pretēji valdības Deklarācijā iekļautajam uzdevumam ir klasificējis par "valsts komercsabiedrībām, kuras neīsteno valsts politiku attiecīgajā nozarē" šim nosacījumam neatbilstošus uzņēmumus.

LPS nepiekrīt konceptuālajā ziņojumā iekļautajam priekšlikumam izdarīt grozījumus likumdošanā, atsakoties no Ministru kabineta noteikumiem vai pašvaldības saistošajiem noteikumiem publisko kapitālsabiedrību stratēģisko mērķu formulēšanai.

Ja tiktu izveidots centralizētais valsts kapitāldaļu turētājs, tad LPS atbalsta šīs kompetences nodošanu PKC (1. variants no tiem, starp kuriem valdība aicināta izšķirties).

Pamatojums:

OECD vadlīnijās īpaša uzmanība ir pievērsta valsts politikas īstenošanas nodalīšanai grāmatvedībā no uzņēmuma darbības komerciālās daļas, kurā tas darbojas ar peļņu. Tas nozīmē, ka jāizveido metodiku, kā atdalīt šīs divas sastāvdaļas, un tiek uzlikts pienākums informēt sabiedrību (kā valsts uzņēmuma patieso īpašnieku) par abu veidu darbības proporcijām, kā arī noteiktajiem nefinanšu mērķiem.

Saskaņā ar OECD vadlīnijām jāparāda, vai nefinanšu mērķi tiek finansēti ar valsts budžeta subsīdijām, ar nodokļu atlaidēm vai no kapitālsabiedrības peļņas iekšējo subsīdiju formā. Šīs formas katrā atsevišķā gadījumā var būt dažādas, bet tieši šī nodalīšana padara darbību uzskatāmu

sabiedrībai un analizējamu politiķiem labāko lēmumu pieņemšanai. Kaut arī runa ir par vairākām sabiedrībām ar būtiskiem nefinanšu mērķiem, ziņojumā nav ne vārda par šo problēmu.

Kapitālsabiedrību, kuras sākotnēji būtu nododamas centralizētajam kapitāldaļu turētājam, tiek izmantota starptautiskā konsultāciju uzņēmuma KPLMG klasifikācija. Šī klasifikācija nekādā gadījumā nav piemērota šī lēmuma pieņemšanai. A-grupas uzņēmumu pazīmes nekādi neizslēdz, ka šīs grupas uzņēmumiem būs visai sabiedrībai būtiski nefinanšu mērķi. Tāpēc šo uzņēmumu orientēšana tikai uz finanšu mērķiem var izraisīt smagas sociālas vai ekonomiskas sekas, var kaitēt valsts drošībai.

Ja plānots pakāpeniski izmantot centralizēto modeli, tad jāizstrādā jaunu, pārvaldes mērķim atbilstošu klasifikāciju. Nekorekts paņēmieni ziņojuma lasītāju maldināšanai ir lietotais saīsinājums A grupas kapitālsabiedrībām “komerciālā kapitālsabiedrība”.

Būtiski nefinanšu mērķi ir:

- AS “Latvijas valsts meži”. Tā regulē mežu platību un kvalitāti valstī, reaģējot uz privāto mežu izstrādes politiku, seko vides iegtspējībai. Tā veic intervences tirgū, kā arī samazina savu mežizstrādi atkarībā no tirgus pieprasījuma pasaulē un nodrošina privātās mežizstrādes stabilitāti, tā rūpējas par dabas tūrisma attīstību un īsteno citus nekomerciālus uzdevumus.
- AS “Latvenergo” nodrošina būtisku daļu vides politikas un klimata kontroles politikas uzdevumu, visi šie pasākumi samazina kapitālsabiedrības peļņu un palielina energoapgādes tarifus. Tie ir tipiski nefinanšu mērķi ar būtisku ietekmi uz tautsaimniecību kopumā.
- AS “Augstsprieguma tīkls” apkalpo visus elektroenerģijas tirgotājus un ražotājus, arī šai gadījumā darbība būtiski atšķirtos, ja uzņēmumam nebūtu nefinanšu mērķu.
- VAS “Starptautiskā lidosta “Rīga” tāpat lielā mērā dominē valsts nefinanšu, nevis uzņēmuma finanšu mērķi. No šī uzņēmuma paplašinās it tieši atkarīga eksporta un importa izaugsme valstī.
- VAS “Latvijas dzelzceļš” pārvalda valstij piederošu infrastruktūru, tā darbību nevar saistīt tikai ar konjunktūru kravas un pasažieru pārvadājumu tirgū, līdz ar to tam ir būtiski nefinanšu mērķi, kuri atšķiras no peļņas gūšanas tirgū.
- VAS “Latvijas Pasts” aizvieto Universālā pakalpojuma neesamību. ko neuzņemas citas pasta pakalpojumu komercsabiedrības.
- AS “Attīstības finanšu institūcija Altum” peļņas gūšana noteikti nav galvenais uzdevums, publiskā labuma mērķi ir dominējošie.

Tādējādi esošā sistēma, kad PKC darbojas koordinējošās institūcijas statusam daudz labāk atbilst OECD vadlīnijām, nekā priekšlikums pārvaldīt minētās kapitālsabiedrības pēc komerciālo kapitālsabiedrību principiem.

Nav atbalstāms priekšlikums atteikties no MK noteikumiem un pašvaldības saistošajiem noteikumiem. Fakts, ka Konkurences padomei ir iespēja sodīt komercsabiedrības, kā arī valsts vai pašvaldību iestādes par konkrētiem pārkāpumiem nenožīmē, ka nav jānodrošina politiskā un sabiedrības kontrole.

Pašvaldības domes deputātiem jāpiedalās diskusijā par pašvaldības kapitālsabiedrību mērķiem, jārīkojas atbilstoši savām ekonomiskajām un sociālajām programmām attiecībā uz galveno principu noteikšanu, kā rīkoties ar iedzīvotāju kolektīvo īpašumu. Pašvaldības saistošie noteikumi ir saistoši arī valsts iestādēm, taču valsts var likumā paredzētajā veidā ierosināt to labošanu vai atcelšanu.

Ja valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību koordinācija tiktu pakāpeniski papildināta ar valsts kapitālsabiedrību centralizētas pārvaldības modeli, tad nebūtu vēlams šai procesā iesaistīt darbiniekus ar VAS “Privatizācijas aģentūra” pieredzi. Šī organizācija pakāpeniski izbeidz savu darbību, taču tās vēsturiskā pieredze balstās uz 90-o gadu mērķi – pēc iespējas vairāk privatizēt. Toreiz tas bija nepieciešams, lai sagrautu centralizēto plānveida ekonomiku. Šodien privatizācija ir pieļaujama, taču sen vairs nav pašmērķis.

Ir jānostiprina prakse atbilstoši likumam pārvērtēt katru publisko kapitālsabiedrību reizi piecos gados, taču nav pamata secinājumam par nepieciešamību pēc iespējas vairāk privatizēt. Gluži otrādi, ir vismaz divi apsvērumi, kas liecina par nepietiekamu valsts un pašvaldību līdzdalību uzņēmējdarbībā:

- 1) Latvija ir atpalicēja zināšanu ekonomikas jomā. Primāri šai jomai piemērots darbaspēks ir attīstāms tieši valsts kapitālsabiedrībās un tikai sekundāri sagaidāma zinātņu ekonomikas attīstība privātajā sektorā.
- 2) Pēc COVID19 pandēmijas pieaug valsts un pašvaldību loma, tai skaitā ekonomikā.

Tāpēc uz laiku ir jādomā pretēji – nevis par maksimālu privatizāciju, bet par valsts un pašvaldību uzņēmējdarbības aktivizēšanu, īpaši veicinot nepieciešamās strukturālās pārmaiņas. Šā procesa veicināšanai varētu pieaugt Koordinējošās institūcijas loma sadarbībā ar nozaru ministrijām un ar pašvaldībām.

Priekšsēdis

(paraksts*)

Gints Kaminskis

Māris Pūķis 29197602
maris.pukis@lps.lv

*Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.